Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

BARNAVÄNNEN

N:o 42. 15 Okt. | Illustrerad Veckotidning för Söndagsskolan och Hemmet. Redaktör: J. B. GAUFFIN. Uppsala. | 20 årg. 1903.

Ingen mannamån.

Jak. 2: 1—9.

Vi människor äro ofta mycket oförståndiga och tanklösa. Därför händer det så lätt, att vi tro det vara stort och värdefullt, som lyser i våra och i andras ögon, och att vi anse det ringa, som har ett tarfligare yttre.

Du kanske har hört berättelsen om den där prinsen, som gaf sin väninna prinsessan ett järnägg till födelsedagsgåfva. Hon blef så ledsen, ja, förbittrad, när hon såg den tunga, svarta och skrofliga järnklumpen, att hon under högljudd gråt kastade gåfvan ifrån sig på golfvet. Af den häftiga stöten öppnade sig emellertid järnägget och prinsessan blef nyfiken. Hon såg då i springan en glänsande ägg-gula af silfver skymta fram. Hon tog upp denna silfvergula och torkade bort tårarna. Under det hon försiktigt vänder på silfverkulan rör hon vid en hemlig fjäder, och se, kulan öppnar sig och visar en kyckling af skimrande guld och ädelstenar. Nu log prinsessan och tänkte på prinsen med kärlek och glädje. Men bäst hon synar och vänder på den dyrbara guldkycklingen, rör hon åter vid någon fjäder, guldvingarna skiljas åt, och därinne ligger en den allra dyrbaraste förlofningsring, invirad i ett silkespapper, på hvilken stod fem ord: »Vill du blifva min brud?» Och nu grät prinsessan igen, men nu öfver sin lycka och däröfver, att hon kunnat vara så enfaldig och tro,

att prinsen skulle sända henne en värdelös gåfva.

Såsom prinsessan dömde orätt om prinsens gåfva, så döma äfven vi ofta efter ytan en orätt dom. Det är för sådana domar och sådana tankar aposteln Jakob varnar i vår text. Han säger, att om vi ringakta en fattig Jesu lärjunge för hans fattigdoms skull, och fjäska och krusa för en rik för hans rikedoms skull, så visa vi mannamån, hafva anseende till personen och göra synd.

Ser du, de som äro fattiga på jordiska rikedomar kunna vara goda, älskliga människor, rika på tro och kärlek. I Guds ögon, som se igenom det yttre skalet, är en sådan människa rik och högt aktad. Tänk, huru illa vi skulle göra, om vi ringaktade en sådan människa.

Och däremot finnas många rika i denna världen, som gå klädda i fina kläder, men det är därför icke så säkert, att de äro goda, ädla och kärleksfulla människor. Det finnes många rika, som förakta och förtrycka den fattige, och som lefva ett själfviskt och ogudaktigt lif samt äro en skamfläck för det kristna namnet. Inte böra vi akta dessa rike för mer än den redbare och fromme arbetaren.

Äfven små barn, som växa upp i förmögna hem, kunna frestas till att ringakta fattiga kamrater och jämnåriga. Att göra så, är att visa mannamån och begå synd. Från sådana frestelser böra vi flitigt bedja Gud frälsa oss. Under den fattiges slitna rock kan bo ett ädelt och godt barnahjärta. Vi äro pliktiga att älska alla och isynnerhet de ringa och fattiga i denna världen. Så gjorde vår Herre och frälsare. Och honom skola vi bedja Gud om att kunna likna och efterfölja.

J. B. G.

Världens hufvudstäder.

London.

Med flera teckningar.

(Forts. fr. föreg. n:r).

Innan vi nu lämna London och medan vi ännu äro i dess östra del, böra vi icke underlåta att besöka en ort, hvars namn i Englands historia fått en dyster klang. Det är slottet och fästningen Tower (uttalas tauer, betyder torn).

Det ligger på norra stranden af floden Thames, där det reser sig med sina gråa, bistra murar. Rundt omkring dessa gå djupa löpgrafvar, hvilka gräfdes för att göra fästningen svår att intaga, i synnerhet som dessa grafvar kunde fyllas med vatten och man endast på broar kunde komma öfver dem.

Tower är en mycket gammal byggnad. Den grundades redan på 1000-talet af Vilhelm Eröfraren, men har sedan blifvit tillbyggd af olika mästare, och den har också fått tjäna somliga af dessa såsom residens. Det är dock icke såsom kungaboning i denna mening som Tower blifvit så beryktadt. Den har nämligen varit ett statsfängelse, där många af Englands kungar och drottningar samt andra höga personer suttit inspärrade, och dess murar ha varit vittnen till de ohyggligaste brott. Här måste Richard II öfverlämna sin kungakrona till sin motståndare Henrik IV, hvilkens sonson Henrik VI försmäktade i fängelset och till slut blef mördad på befallning af Edward III. Det berättas också, att denne konung här låtit dränka sin egen broder i

ett vinfat, och hans egna två små gossar blefvo sedan ihjälslagna och begrafna under trappan till det "hvita Tower", den äldsta delen af byggnaden, den som blef påbörjad af Vilhelm Eröfraren. Många, många flera än dessa såväl kungliga och furstliga personer som vetenskapsmän och kyrkans tjänare blefvo lönnmördade i Towers mörka tornrum eller offentligen afrättade på en plats, som numera är försedd med inskription och inhägnad. Det kunde berättas många sorgliga historier om dessa olyckliga män och kvinnor, som här ledo oftast oskyldigt, men vi vilja blott minnas några få af dem.

När vi hafva gått in genom murarnas portar, passera vi genom en dubbel rad af torn, tillsammans öfver tjugu, som med sina ogenomträngliga väggar nog kunde trotsa hvarje försök till flykt. Det är blott få af dem som besökande ha tillträde till. I ett af dessa äro väggarna betäckta med inskriptioner, mer och mindre omsorgsfullt utförda af de olyckliga, som på detta sätt ha förkortat de långa timmarna här. Bland annat finnes här fyra bröders namn. En af dem var en gång drottning Elisabets gunstling, men som genom egna fel och andras ränker bragtes på fall och slutade sitt lif här. Drottningen hade en gång under hans välmakts dagar skänkt honom en ring och bedt honom sända den till henne, om han någon gång komme i nöd. Han sände också ringen, då hans lyckas dagar voro räknade, men ringen nådde icke drottningen, och hans hufvud föll för bödelns yxa. Det berättas, att Elisabet skall ha sörjt djupt, då hon fick underrättelse om detta, isynnerhet då hon själf icke hade önskat hans död.

Från en af de små gluggarna här följde den andre af bröderna sin hustru, lady Jane Grey, på hennes vandring till afrättsplatsen, där hon ung och fager — hon var blott nitton år — måste låta sitt lif, därför att hon, en lekboll för andras ärelystnadsplaner, hade blifvit gjord till drottning — en glädje, som varade i 9 dagar. Hennes man har på två ställen huggit hennes namn i muren.

Det var just i drottning Elisabets ungdom, som all denna strid stod om konungatronen, och det drag af hårdhet och misstänksamhet, som genomgår drottning Elisabets karaktär, kan förklaras af den grymhet, som visades hennes moder och senare henne själf i hennes ungdom. Hennes moder, Anna Boleyn, blef förskjuten af sin make och halshuggen utan laga dom och rannsakning, och hon själf blef hållen i sträng fångenskap, grundlöst beskylld för förräderi mot sin halfsyster drottning Maria, i Englands historia kallad "den blodiga". Då Elisabet som ung prinsessa fördes till Tower på Thamsen blef hon tvungen att landa vid den så kallade "Förrädarens port" trots hennes protester och upprepade försäkran, att hon ej var skyldig till det förräderi, för hvilket hon var anklagad. Under första tiden af hennes fångenskap blef hvarje umgänge med andra människor henne nekadt, men senare mildrades hennes fångenskap, och hon fick tillåtelse att vandra i fängelsets trädgård, ledsagad af tvenne vaktare. En stig i denna trädgård bär ännu namnet Drottning Elisabets väg. Under dessa vandringar hände det sig, att en liten dotter till en af de vakthafvande brukade räcka henne några blommor för att glädja den unga, olyckliga fången. Denna kärleksgärning glömde icke Elisabet, då hon fem år senare åter drog in i Tower. Äfven denna gång landade hon vid "Förrädarens port", men nu såsom krönt drottning öfver England. —

När man nu betraktar denna port med dess tunga hvalf och järnbeslagna portar, hur sliter det icke då i ens hjärta vid tanken på alla dem, som skyldiga eller oskyldiga ha stigit upp här med bäfvande hjärta och dom och död skrifven på sin panna. Vi vilja icke fördjupa oss mer i deras namn eller öden, vi sända från vårt innersta en suck för dem, som här gingo sin dom till mötes och för deras förföljare, hvilkas dom väntar dem i en annan värld, där det skall göras räkenskap för all denna världens grymheter. Det är sant som vår förare säger, när han visar oss det lilla kapell, där många af de afrättade fingo sin

undangömda graf utan klockringning och psalmsång, att Towers historia är Englands historia — men Englands mörka historia, den som är skrifven med tårar och blod.

I vår tid gömmer Tower icke mer oskyldiga offer för laglösa härskares grymhet. Det användes numera egentligen blott såsom garnisonsplats och förvaringsort för vapensamlingar och för kronjuvelerna. Dessa sistnämnda äro nu utställda i den kring i sin brokiga dräkt och vakar öfver skatterna. Andra gå på post innanför murarna och se till att våra steg icke föra oss på förbjudna platser. Han följer oss med ögonen, tills den sista porten stänger sig bakom oss och vi lämna Tower, där det står rufvande öfver sina dystra minnen, samt vända tillbaka till nutidens surrande gatulif.

Vi ha nu sett några bilder från Lon-

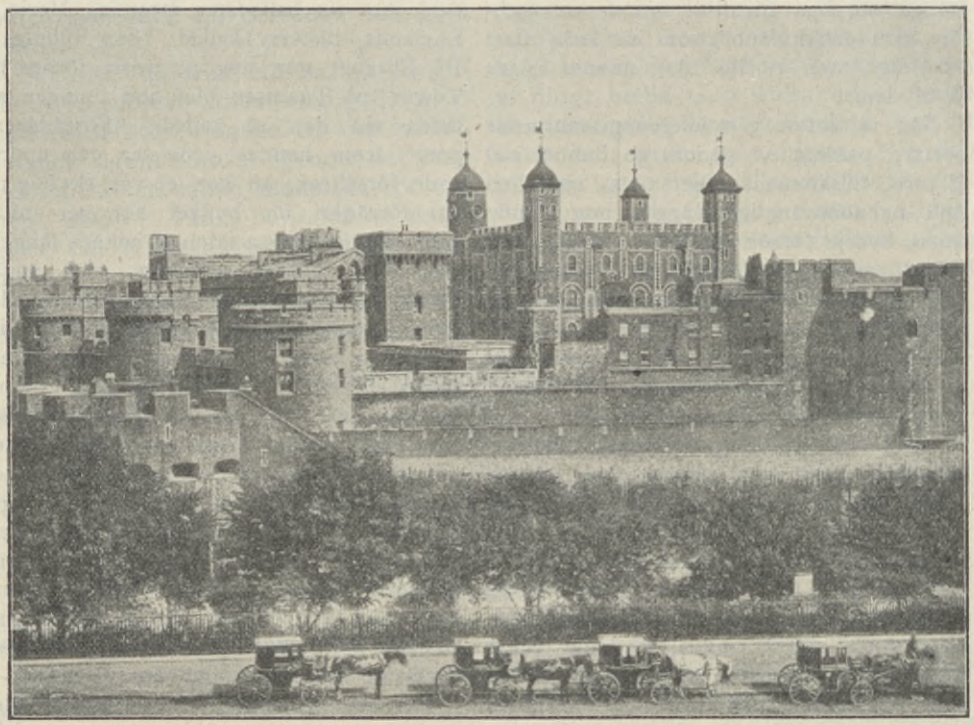

Slottet och fästningen Tower i London.

näst äldsta delen af slottet under ett stort glasskåp med järngaller omkring. Bland andra gamla och nya kronor med gnistrande juveler och ädelstenar finnes här drottning Victorias krona, med en rubin som har tillhört den från Englands historia bekante svarte prinsen, och hennes långa spira, hvilken skall innehålla en bit af Kristi kors. En af Towers vakthafvande soldater går där allvarlig rundt omdon, men det är som sagdt blott några bilder, gripna i förbifarten. Vi ha sett något af både nutidens och forntidens London, af de rikes och de fattiges London, och vi få minnas, att London är så väldigt, att en utförlig skildring af denna världsstad blefve böcker. Det innesluter inom sig så godt som alla människolifvets olika yttringar och allt i stor skala. Det är en labyrint, där man förirrar sig och

PILGRIMSFALKEN.

en bikupa, surrande af mänsklig verksamhet. Och vi kunna sluta med att säga, att sättet hvarpå denna jättestad näres, lefver, växer och andas, dess blodomlopp, dess rörelser, alla lifsyttringar i denna väldiga organism äro i sanning ett världens under.

E. Gauffin.

Pilgrimsfalken.

Med teckning.

Falkarne äro de vackraste bland roffåglarne. Kroppsformerna äga ett beundransvärdt jämnmått. Fjädrarna sluta tätt intill kroppen, och detta skänker dem ett utseende af vighet och kraft. Vingarna äro långa, smärta och nästan outtröttliga, näbben krökt och kraftig, ögonen mörka och skarpsynta, fötterna väldiga och väpnade med hvassa klor.

En af de största och vackraste falkarne är Pilgrimsfalken. Han öfverträffas i dessa egenskaper endast af den i höga norden förekommande hvita jaktfalken, med hvilken han är nära besläktad.

Pilgrimsfalken gör skäl för det namn han bär. Han ströfvar omkring från land till land, från världsdel till världsdel och är lika mycket hemma i Europa som i Asien, Afrika och Nordamerika.

Pilgrimsfalkens färger växla mycket efter åldern. Unga falkar hafva öfver ryggen en brungrön färg, de äldre äro blågröna. Undersidan är hvitaktig. Hvarje fjäder har en ljusare kant, såsom också teckningen visar. Under ögat och på halsen synes en svartbrun teckning. Honans färg är något mattare.

I storlek och styrka öfverträffar honan likväl hannen, äfvensåa i djärfhet och rofgirighet. Vården och omsorgen om ungarna ligger också uteslutande på henne. Och det är ingen lätt uppgift att mätta dessa ständigt hungriga små varelser. Gud har därför gifvit henne en kraft, som motsvarar hennes lifsuppgift.

Vid valet af uppehållsort är Pilgrimsfalken föga anspråksfull. Han slår sig ned och bygger bo öfverallt, där han tror sig finna tillräckligt med byte för sig och de sina, och han är därför hemmastadd såväl på vida slätter, som i skogs- och bergstrakter. På dystra klippor, mot hvilka hafvets bränningar bryta sig, förekommer han lika väl som på de skogklädda bergen djupt inne i landet. Han hyser en synnerlig förkärlek för vattenfåglar och för tama dufvor, men han jagar äfven mindre villebråd och försmår icke ens de minsta sångfåglar.

Alla fåglar, som äro utsatta för anfall af Pilgrimsfalken, känna honom väl och söka att rädda sig, så snart de varsna honom. Snabb som en pil förföljer han sitt byte. Man hör en susning och ser en mörk kropp fara genom luften, men man kan ej se om det är en falk. Denna hans våldsamhet vid anfallet är förmodligen orsaken till att han ej slår ned på sittande fåglar; han skulle därvid krossa sig själf. Stundom slår han ned på vattenfåglar med sådan fart, att han slår sig till döds mot vattenytan. För öfrigt går han sällan miste om det byte han förföljer, utan jagar med lekande lätthet. Stundom utsträcker han sina ströftåg till en tripp på en hundra mil eller så.

Märkligt är att Pilgrimsfalken och alla de af hans släktingar, som kallas *ädelfalkar,* låta sitt byte fara, om de angripas af andra roffåglar. Så snart de se, att falken fångat något, flyga de genast dit och taga utan krus födan ur näbben på honom. Den annars så käcka och modiga falken låter strax sitt rof ligga och flyger bort med ett upprepadt "kja, kjak". Till och med åt den fega gladan, som en modig höna kan hålla på afstånd från sina kycklingar, öfverlämnar han sitt byte.

J. B. G.

Prins Friedos äfventyr.

(Forts. fr. föreg. n:r).

Silkesbörsen med guld- och silfvermynt ville han taga med sig och göra alla människor godt. Om också faror väntade honom i den ensamma skogen eller bland onda människor, han ville segerrikt bekämpa dem, och när han en gång vände om hem, då skulle farmor och onkel icke längre behandla honom som ett litet barn, utan så som det tillkom hans börd och höga värdighet.

Sådana tankar rörde sig nu i prins Friedos lockiga hufvud, och han dröjde icke med att skrida till utförande af dem. Hemlighetsfullt gömde han silkesbörsen under sin hufvudkudde, sedan låg han där vaken med vidöppna ögon och blossande kinder. När nu allt blifvit tyst i slottet, och äfven hans trogna vårdarinna låg i djup sömn, då steg den lille prinsen ljudlöst upp från sin bädd och försökte för första gången i sitt lif att klåda sig utan hjälp.

Det var ett mödosamt arbete, men slutligen hade han dock med sina små flinka händer fullbordat det, från den vackra sammetsblusen till det mörkröda skärpet med dess guldspänne samt skorna med deras guldspännen. Till slut trycktes hatten på det mjuka, lockiga håret, och tyst som en liten råtta kilade Friedo utför trapporna.

Till all lycka fann han nere i salen ett af de stora fönsterna, som räckte ända ner till golfvet och vette ut i trädgården, halföppet, så att inga svårigheter mötte att komma ut.

Nu stod han därute och drog djupt efter andan.

Huru skön var icke denna rena, friska morgonluft, huru sällsam den ljusnande himmeln! Där i öster visade sig de första rodnande strimmorna och från sjön drogo hvita dimmor uppåt bergen.

"O, så skönt!" jublade Friedo. "Hvarför har jag aldrig förr sett detta?"

Men han visste, att han ej fick stanna här för länge, om hans flykt skulle lyckas. Hastigt sprang han ner till stranden där ännu ingen människa syntes till. Jo, se där! I en af de smutsiga fiskarbåtarna stod en gosse, sysselsatt med att ställa i ordning åror och fiskredskap.

"Ville du vara god och ro mig öfver sjön?" frågade Friedo och höll upp en liten guldslant framför honom.

Gossen stirrade på honom och grep hastigt efter slanten.

"Ja, visst, lille herre", svarade han och log med hela ansiktet. "Fort i båten bara!" —

Och knappt hade Friedo satt sin fot i båten, så stötte gossen ut den från land. Båten vaggade häftigt och sköt som en pil öfver vattenytan.

Friedo stod en stund midt i båten, då ingenting fanns att sitta på. Därpå satte han sig beslutsamt på båtbottnen och stödde sig med båda händerna mot båtkanten. Det var ju en härlig färd!

"Jag vill också lära mig ro", sade han.

Pojken såg på honom med en föraktlig sidoblick och sade ringaktande:

"En sådan liten stackare!"

Detta kränkte icke litet den lille prinsen. Han steg upp, sträckte på sig så högt han kunde och öppnade redan läpparna för att säga:

"Vet du inte, att jag är prins Friedolin?"

Men han besinnade sig i rätt tid, ty detta måste ju vara en hemlighet. Sålunda satte han sig åter och gaf tyst akt på, huru solen steg upp öfver skogen och tycktes med sina första strålar förtära de hvita, svallande dimmorna. Det såg underligt ut. Det dröjde ej länge, förrän de uppnått den andra stranden, och fiskarpojken manade prinsen att stiga ur."

"Jag måste skynda mig hem", sade han, "om gamlingen märker att jag tagit båten, är jag lurad."

"Hvem är gamlingen?" frågade Friedo.

"Far min", svarade pojken. "Han har förbjudit mig att fara öfver sjön med den där gamla båten." Och han gaf den lilla farkosten en knuff.

"Hvarför har du gjort det då?" sade Friedo allvarsamt. "Det är mycket orätt af dig."

"Hå, man förtjänar inte alla dar guldslantar", skrattade pojken. "För resten — hvad har du gjort då, det ville jag veta? Jag slår vad, att du rymt din kos, ty sådana där små fina pojkar hittar man inte på gatan."

Med dessa ord vände han om sin båt och styrde med kraftiga årtag därifrån.

Men Friedo stod alldeles bestört på stranden.

En sådan ohyfsad pojke! Så hade då ingen förr tilltalat honom. Var han då inte prins Friedolin och hade han inte rättighet att göra hvad han ville? Hemma frågade ju alla blott efter hans vilja och hans befallningar?"

Så tystade prinsen ned rösten i sitt hjärta, som ville hviska till honom att han i grund och botten var lika olydig som denne främmande pojke. Han sträckte på sin lilla gestalt och började klättra uppför gångstigen, som förde från sjön upp till skogen. Vägen var icke obekant för honom, ty för några dagar sedan hade han tillsammans med farmor och magister Filippus farit öfver sjön på en liten vacker ångbåt, och de hade gjort en utflykt i den härliga bokskogen. Och det hade varit så underbart skönt i de gamla jätteträdens skugga, att den lille prinsen äfven i dag lockades dit. I dag måste det ju vara ändå mycket, mycket skönare i skogen — han var ju nu ensam och fri, ingen som varnade eller förmanade honom, och hvem vet, hvilket härligt äfventyr han där skulle få upplefva i skogens enslighet. —

Under dessa tankar kom han till en liten treflig by, som låg alldeles i skogsbrynet, och där man just nu höll på att öppna luckorna för bodfönsterna.

(Forts.)

Kring Granen och Brasan,

den omtyckta och ytterst fint utstyrda jultidningen för barnen i söndagsskolorna, i folkskolorna och i hemmen utkommer, om Gud vill, till instundande jul, omfattande 16 stora sidor med rikt och omväxlande innehåll af goda berättelser och vackra teckningar, däraf icke mindre än *sex helsidesakvareller* i flerfärgstryck, till det **ytterst billiga priset af 15 öre exemplaret, då minst 10 ex. tagas under en adress** direkt från tidningen *Barnavännens expedition, Uppsala.*

Af innehållet må särskildt redan nu nämnas berättelser och uppsatser af Cornelia Levetzow, fru Anna H—m, J. B. Gauffin, E. G. m. fl. m. fl. Tre akvareller af J. N., två af Gerda Tirén, en af Anne Ch. Sjöberg, en ytterst fin tafla föreställande Jesu födelse, samt en hel del andra teckningar.

Rekvisitioner kunna när som helst insändas, **ju förr dess bättre.** Beställningarna expedieras i den ordning de inkomma.

Uppsala i Oktober 1903.

Barnavännens redaktion.

Bibelläsning

eller hvad står det i texten för nästa söndag?

Veckan 19—25 Okt.

M. 19. Jak. 3: 2—10. *Tungans synder.*
T. 20. Jak. 3: 2. *Storheten af att vara en fullkommen man.*
O. 21. Jak. 3: 3. *Den starka hästen styres med betsel.*
T. 22. Jak. 3: 4. *Det stora skeppet med ett litet roder.*
F. 23. Jak. 3: 5—6. *Tungan fastän liten kan besmitta hela människan.*
L. 24. Jak. 3: 7—8. *Tungan är svårare att tämja än vilda djur.*
S. 25. Jak. 3: 9—10. *Ensam Gud kan tämja tungan, som sedan helt skall ställas i hans tjänst.*

Söndagsskoltext för den 25 Oktober.

Jak. 3: 2—10.

Tänkespråk: 1 Petr. 3: 10. Den som vill älska lifvet och se goda dagar, han afhålle sin tunga från det som är ondt och sina läppar från att tala svek.

Uppsala 1903, K. W. Appelbergs Boktryckeri.